

ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้บัตรเครดิตเชิงเกษตรกรของลูกค้า
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดแม่ฮ่องสอน
Factors Affect the Farmers Payment on credit card debt of Bank
for Agriculture and Agricultural Cooperatives,
Mae Hong Son Province

จตุมาศ สิงห์คราช¹ และ วรลักษณ์ หิมะกลัส²
Jutamas Singkarach¹ and Woraluck Himakalasa²

บทคัดย่อ

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้บัตรเครดิตเชิงเกษตรกรของลูกค้า ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดแม่ฮ่องสอนครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการใช้และปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้บัตรเครดิตเชิงเกษตรกร รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการชำระหนี้บัตรเครดิตเชิงเกษตรกรของลูกค้า ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดแม่ฮ่องสอน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่ถือบัตรเครดิตเชิงเกษตรกร จำนวน 370 คน ใน 3 กลุ่มหลัก คือ กลุ่มตัวอย่างที่ชำระหนี้เกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดมากกว่า 3 เดือน จำนวน 6 คน กลุ่มตัวอย่างที่ชำระหนี้เกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดแต่ไม่เกิน 3 เดือน จำนวน 75 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ชำระหนี้ได้ตรงตามระยะเวลาที่กำหนด จำนวน 289 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้บัตรเครดิตเชิงเกษตรกรของลูกค้า ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดแม่ฮ่องสอน อันดับแรกคือ ปัจจัยภายนอกธนาคาร อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.69 รองลงมาอันดับ 2 ได้แก่ ปัจจัยที่เกิดจากลูกหนี้ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 และอันดับ 3 ได้แก่ ปัจจัยที่เกิดจากธนาคาร อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.74 ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการชำระหนี้บัตรเครดิตเชิงเกษตรกรของลูกค้า ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยสรุปพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการชำระหนี้บัตรเครดิตเชิงเกษตรกรของลูกค้านักธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดแม่ฮ่องสอน นั้นเกิดจากปัจจัยที่เกิดจากลูกหนี้ คือ การไม่ได้ใช้บัตรเครดิตด้วยตนเอง ปัจจัยภายในธนาคาร คือ การชี้แจงรายละเอียดในการชำระหนี้ของธนาคารไม่ชัดเจน ทำให้ลูกค้าไม่เข้าใจในเงื่อนไขการชำระหนี้ การไม่มีการติดต่อระหว่างธนาคารกับลูกหนี้ ทำให้ลูกค้าไม่ทราบยอดหนี้ที่จะต้องชำระเนื่องจากไม่ได้รับใบแจ้งเดือนชำระหนี้ และการกำหนดงวดชำระของธนาคารไม่ตรงกับแหล่งที่มาของรายได้ ปัจจัยภายนอกธนาคาร (สภาพแวดล้อม) คือ ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ

E-mail: jutamassingkarach@gmail.com, woraluck.h@cmu.ac.th

¹ นักศึกษาระดับมหาบัณฑิต หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (Graduate Student, Master of Economics Program, Faculty of Economics, Chiang Mai University)

² อาจารย์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (Lecturer, Faculty of Economics, Chiang Mai University)

คำสำคัญ: ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, บัตรสินเชื่อเกษตรกร, หนี้สิน, เกษตรกร

ABSTRACT

A Study of Factors Affecting customers' payment of Farm Credit Card Debt for Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives in Mae Hong Son Province is aim to investigate the conditions of use and factors affecting farmers' credit card debt repayment, including problems and obstacles in repaying the customer's farm credit card debt. The sample group consisted of 370 customers from Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives in Mae Hong Son Province who held farmers credit cards. In 3 main groups, 6 were the sample group who repaid more than the specified period of more than 3 months. 75 peoples are from the group who repaid debt more than the specified period but not more than 3 months and a sample of 289 people who paid their debts within the specified time period. The questionnaire was used to conduct the data. We use percentage, mean and standard deviation for a statistical analysis.

The results showed that Factors affecting the repayment of farmers credit card debt are external factors with an average of 3.69, followed by factors arising from debtors with an average of 3.31 and factors caused by banks were averaged 2.74 as for problems and obstacles in repaying farmers credit card debt of clients, it was found that the factor caused by the debtor was not using the farmers credit card by themselves. The internal factor of the bank is that the details of the bank's repayment are not clear causing clients to not understand the terms of repayment. There is no contact between the bank and the debtor, this causes the customer to not know the amount of debt that must be paid because they have not received the repayment notice and the bank's repayment schedule does not match the source of income, for external factors (environment) is the low price of agricultural products.

Keywords: Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives, Agricultural credit card, Debt farmer

ที่มาและความสำคัญ

ปัญหานี้สินของเกษตรกรเป็นปัญหาที่สะสมมายาวนาน เพราะเกษตรกรเป็นอาชีพที่มีรายได้ต่ำ จึงทำให้รายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย และเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ ค่าใช้จ่าย แล้วพบว่ารายได้ ค่าใช้จ่าย และหนี้สินของเกษตรกรเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จากการสำรวจสถานะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2560 พบว่าครัวเรือนทั่วประเทศมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้น โดยในปี 2560 มีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 26,973 บาท ต่อครัวเรือน หรือเพิ่มขึ้นจากปี 2556 ร้อยละ 7.06 ครัวเรือนที่มีรายได้สูงสุดคือครัวเรือนที่ประกอบอาชีพผู้จัดการ นักวิชาการ และผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ ซึ่งมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 58,858 บาท แต่ครัวเรือนอาชีพแรงงานเกษตร ป่าไม้ และประมง กลับมีรายได้เฉลี่ยเพียงเดือนละ 14,698 บาท ถือได้ว่าเป็นอาชีพที่มีรายได้ต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับอาชีพอื่น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560)

เมื่อเปรียบเทียบ รายได้ รายจ่ายและหนี้สินของครัวเรือนเกษตรกร พบว่า ในปีการเพาะปลูก 2559/60 เกษตรกรมีรายได้เงินสดรวม 309,278 บาท เพิ่มขึ้นจากปีการเพาะปลูก 2558/59 ร้อยละ 2.90 ส่วนด้านรายจ่ายนั้น ครัวเรือนเกษตรกรมีรายจ่ายเงินสดรวม 243,178 บาท ลดลงจากปีการเพาะปลูก 2558/59 ร้อยละ 2.01 เนื่องจากรายจ่ายนอกภาคการเกษตรลดลง จึงทำให้รายได้เงินสดสุทธิในครัวเรือนเพิ่มขึ้นจาก 52,395 บาท เป็น 66,100 บาท หรือเพิ่มขึ้นจากปีการเพาะปลูก 2558/59 ร้อยละ 26.16 อย่างไรก็ตามแม้ว่าเกษตรกรจะมีรายได้ในครัวเรือนเพิ่มขึ้น แต่หนี้สินของครัวเรือนเกษตรกรก็เพิ่มขึ้นเช่นกัน จากหนี้สินครัวเรือนละ 122,695 บาท เป็น 123,454 บาท ในปีเพาะปลูก 2559/60 หรือเพิ่มขึ้นจากปีการเพาะปลูก 2558/59 ร้อยละ 0.62 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2560)

การเข้าถึงแหล่งเงินกู้ของเกษตรกรนั้น จะกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรมากที่สุด เนื่องจากการกู้เงินจากธนาคารพาณิชย์ ซึ่งเป็นแหล่งเงินกู้สถาบันการเงินขนาดใหญ่ใหญ่นั้นยังเข้าถึงได้ยากเพราะขาดหลักทรัพย์ค้ำประกัน ดังนั้นจึงต้องกู้เงินจากแหล่งเงินกู้ที่เป็นองค์กรภาครัฐหรือสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่ช่วยสนับสนุนเกษตรกร (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560)

โครงการบัตรสินเชื่อเกษตรกร เป็นโครงการหนึ่งตามนโยบายของรัฐบาล เริ่มดำเนินการตามแผนบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2555 - 2558 ซึ่งรัฐบาลได้มอบหมายให้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ บัตรสินเชื่อเกษตรกร เป็นอีกมิติหนึ่งในการให้บริการ ที่ธนาคารได้พัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของสหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธ.ก.ส. (สกต.) เป็นการรวมความต้องการที่ตรงกันให้เปลี่ยนเป็นพลังเพื่อสร้างอำนาจการต่อรองในสังคม เป็นการเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน การอำนวยความสะดวกและความพร้อมใช้ของลูกค้า คืนอิสรภาพทางการเงิน ยกย่องเชิดชู สร้างความภาคภูมิใจให้กับลูกค้า ยกกระดับการบริการ ลดความแตกต่างระหว่างคนในชนบทกับในเมือง เพิ่มสภาพคล่องทางการเงิน ลดการพึ่งพาหนี้ในระบบในยามจำเป็นเร่งด่วน สำหรับผู้ใช้บัตรสินเชื่อเกษตรกรนั้นจะได้รับวงเงินกู้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายทุกสัญญารวมทั้งวงเงินกู้บัตรสินเชื่อเกษตรกร จากอัตราปกติร้อยละ 60 ของมูลค่าผลผลิตส่วนที่เหลือเพื่อขายเป็นร้อยละ 70 ของมูลค่าผลผลิตส่วนที่เหลือเพื่อขาย และจะได้รับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ต่ำสุดในอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับลูกค้ารายย่อยขั้นต้น (Minimum Retail Rate: MRR) ตามประกาศของธนาคาร (ปี 2561 เท่ากับร้อยละ 7 ต่อปี) ปลอดดอกเบี้ย 30 วัน แต่หากลูกค้าผิดนัดชำระจะต้องเสียอัตราดอกเบี้ยสูงสุด (MRR+3) และค่าปรับในอัตราร้อยละ 3

โครงการบัตรสินเชื่อเกษตรกร ได้ดำเนินการเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน แต่ปรากฏว่าการบริหารจัดการหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non-Performing Loan: NPLs) ของธนาคารยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย โดยจากผลการดำเนินงานการบริหารจัดการหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPLs) ในปีบัญชี 2559 และปีบัญชี 2560 พบว่า อัตราหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อจำนวนเงินการจ่ายสินเชื่อของบัตรสินเชื่อเกษตรกรเพิ่มสูงถึงร้อยละ 10.56 ซึ่งเกินกว่าร้อยละ 4 ตามแผนธุรกิจธนาคาร ทั้งนี้ หากหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นสูงเกิน กว่าที่ธนาคารยอมรับได้ จะส่งผลให้เงินสำรองหนี้สงสัยจะสูญที่ธนาคารกั้นไว้ว่าจะไม่เพียงพอต่อการรองรับความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นของธนาคาร เมื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินงานอัตราหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อจำนวนเงินการจ่ายสินเชื่อของบัตรสินเชื่อเกษตรกรทั้งประเทศแล้ว พบว่า ในปีบัญชี 2560 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนมีผลการดำเนินงานดีที่สุดคือ ร้อยละ 6.62 ส่วนภาคเหนือตอนบนผลการดำเนินงานอยู่ที่ร้อยละ 13.81 ซึ่งสูงเป็นอันดับ 2 ของประเทศรองจากภาคกลาง (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, 2561ก)

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ได้จัดให้จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นจังหวัดที่อยู่ในเขตพิเศษ เนื่องจากการเดินทางยากลำบาก ทำให้การติดตามหนี้และการเข้าถึงลูกค้ายากกว่าจังหวัดอื่นแต่จังหวัดแม่ฮ่องสอน

เป็นจังหวัดที่มีอัตราหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อจำนวนเงินการจ่ายสินเชื่อของบัตรเครดิตเชื่อเกษตรกรต่ำที่สุดใน 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, 2561ข)

การศึกษาความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลในการชำระคืนหนี้บัตรเครดิตเชื่อเกษตรกรของลูกค้ายานาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดแม่ฮ่องสอน จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ช่วยให้ธนาคารทราบถึงความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลในการชำระคืนหนี้บัตรเครดิตเชื่อเกษตรกร เพื่อให้ธนาคารสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางการบริหารจัดการหนี้ของธนาคารต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ถือบัตรเครดิตเชื่อเกษตรกรของลูกค้ายานาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. เพื่อศึกษาสภาพการใช้และการชำระคืนหนี้บัตรเครดิตเชื่อเกษตรกรของลูกค้ายานาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดแม่ฮ่องสอน
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการชำระคืนหนี้บัตรเครดิตเชื่อเกษตรกรของลูกค้ายานาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดแม่ฮ่องสอน
4. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการชำระคืนหนี้บัตรเครดิตเชื่อเกษตรกรของลูกค้ายานาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดแม่ฮ่องสอน

วิธีการศึกษา

การศึกษานี้มุ่งศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการชำระคืนหนี้บัตรเครดิตเชื่อเกษตรกรของลูกค้ายานาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยกำหนดรูปแบบการศึกษาเป็นเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้การศึกษาวิจัยแบบสำรวจจากแบบสอบถามและการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) โดยมีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลแยกตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาดังนี้

1. ศึกษาลักษณะปัจจัยด้านบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้ ค่าใช้จ่าย วงเงินบัตรเครดิตเชื่อเกษตรกร จำนวนและประเภทการผลิต จำนวนหนี้สินทั้งหมด จำนวนหนี้ค้างชำระ รูปแบบการชำระหนี้ เพื่อใช้ในการอธิบายถึงรูปแบบการใช้และการชำระคืนหนี้บัตรเครดิตเชื่อเกษตรกร แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage)
2. ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อชำระคืนหนี้บัตรเครดิตเชื่อเกษตรกร ได้แก่ ปัจจัยที่เกิดจากลูกหนี้ ปัจจัยภายในธนาคาร และปัจจัยภายนอกธนาคาร (สภาพแวดล้อม) ลักษณะของคำถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) ตามรูปแบบของลิเคิร์ต สเกล (Likert Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยมีการให้คะแนนระดับต่าง ๆ ดังนี้ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2551)
จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ถ่วงน้ำหนัก (Weight Mean Score) แล้วแปลความหมายระดับคะแนน ดังนี้ คือ

คะแนนเฉลี่ย	การแปลผล
4.51 - 5.00	มีผลมากที่สุด
3.51 - 4.49	มีผลมาก
2.51 - 3.49	มีผลปานกลาง
1.51 - 2.49	มีผลน้อย
1.00 - 1.49	มีผลน้อยที่สุด

นำคะแนนเฉลี่ยของแต่ละระดับมาจัดเรียงตามลำดับความสำคัญ (Ranking) จากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด โดยปัจจัยที่ได้คะแนนรวมมากที่สุดเป็นปัจจัยที่มีผลต่อชำระคืนหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรมากที่สุด จึงต้องให้ความสำคัญในปัจจัยด้านนี้มากที่สุดเพื่อไม่ให้หนี้ค้างชำระบัตรสินเชื่อเกษตรกรเกิดขึ้น และปัจจัยที่ได้คะแนนรวมน้อยที่สุดเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการชำระคืนหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรน้อยที่สุด นำเสนอในรูปแบบตารางโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3. รวบรวมจากแบบสอบถามซึ่งลักษณะของคำถามเป็นคำถามแบบปลายเปิด และจากการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ที่มีผู้ร่วมสนทนาจำนวน 5-10 คน จากตัวแทนในแต่ละกลุ่มตามการชำระหนี้ ได้แสดงความคิดเห็น โดยใช้การบรรยายเชิงพรรณนาในการนำเสนอข้อมูล

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของลูกค้ำธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดแม่ฮ่องสอน

1.1 ข้อมูลทั่วไปทางประชากรและเศรษฐกิจ

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปทางประชากรและเศรษฐกิจของลูกค้ำธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ที่ถือบัตรสินเชื่อเกษตรกร จำนวน 370 คน ซึ่งได้จำแนกลูกค้าตามประวัติการชำระคืนหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกร 3 กลุ่ม ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้ในครัวเรือนต่อปี และค่าใช้จ่ายในครัวเรือนต่อปี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 41 - 50 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษา สถานภาพสมรส มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 4 คน รายได้ในครัวเรือนต่อปี 50,001 - 100,000 บาท และค่าใช้จ่ายในครัวเรือนต่อปี ต่ำกว่า 30,000 บาท เมื่อพิจารณาตามกลุ่มประวัติการชำระหนี้แล้ว กลุ่มตัวอย่างที่ชำระหนี้เกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดมากกว่า 3 เดือน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 41 - 50 ปี สถานภาพสมรส การศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 4 คน รายได้ในครัวเรือนต่อปี ต่ำกว่า 50,000 บาท ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนต่อปี ต่ำกว่า 30,000 บาท กลุ่มตัวอย่างที่ชำระหนี้เกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดแต่ไม่เกิน 3 เดือนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 41 - 50 ปี สถานภาพสมรส การศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 4 คน รายได้ในครัวเรือนต่อปี 50,001 - 100,000 บาท และค่าใช้จ่ายในครัวเรือนต่อปี 30,001 - 50,000 บาท กลุ่มตัวอย่างที่ชำระหนี้ได้ตรงตามระยะเวลาที่กำหนดส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 41 - 50 ปี สถานภาพสมรส การศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 4 คน รายได้ในครัวเรือนต่อปี 50,001 - 100,000 บาท และค่าใช้จ่ายในครัวเรือนต่อปี ต่ำกว่า 30,000 บาท (แสดงดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1

ข้อมูลทั่วไปทางประชากรและเศรษฐกิจ ของกลุ่มตัวอย่างผู้ถือบัตรสินเชื่อเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ข้อมูลทั่วไปทางประชากรและเศรษฐกิจ	การชำระคืนหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกร			รวม
	กลุ่ม 1 เกินกว่า 3 เดือน	กลุ่ม 2 ไม่เกิน 3 เดือน	กลุ่ม 3 ตรงเวลา	
เพศ	เพศหญิง	เพศชาย	เพศชาย	เพศชาย
อายุ	41 - 50 ปี	41 - 50 ปี	41 - 50 ปี	41 - 50 ปี
สถานภาพ	สมรส	สมรส	สมรส	สมรส
ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	ประถมศึกษา	ประถมศึกษา	ประถมศึกษา
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	มากกว่า 4 คน	มากกว่า 4 คน	มากกว่า 4 คน	มากกว่า 4 คน
รายได้ในครัวเรือนต่อปี (บาท)	ต่ำกว่า 50,000	50,001 - 100,000	50,001 - 100,000	50,001 - 100,000
ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนต่อปี (บาท)	ต่ำกว่า 30,000	30,001 - 50,000	ต่ำกว่า 30,000	ต่ำกว่า 30,000

ที่มา: จากผลการศึกษา

1.2 การผลิตในภาคการเกษตร

จากการศึกษาข้อมูลการผลิตในภาคการเกษตรของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่ถือบัตรสินเชื่อเกษตรกร จำนวน 370 คน ซึ่งได้จำแนกลูกค้าตามประวัติการชำระคืนหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกร 3 กลุ่ม ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ ประเภทการผลิต ชนิดของพืช/สัตว์ พื้นที่ในการทำการเกษตร และค่าใช้จ่ายในการผลิต พบว่า กลุ่มตัวอย่างจะปลูกพืชไร่ (ข้าว) มีพื้นที่ในการทำการเกษตร 1 - 10 ไร่ และมีค่าใช้จ่ายในการผลิต 10,001 - 20,000 บาท เมื่อพิจารณาตามกลุ่มประวัติการชำระหนี้แล้ว กลุ่มตัวอย่างที่ชำระหนี้เกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดมากกว่า 3 เดือน ปลูกพืชไร่และเลี้ยงสัตว์ คือ ข้าวโพดและสุกร มีพื้นที่ในการทำการเกษตร 1 - 10 ไร่ และมีค่าใช้จ่ายในการผลิตต่อปี 10,001 - 20,000 บาท กลุ่มตัวอย่างที่ชำระหนี้เกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดแต่ไม่เกิน 3 เดือน ปลูกพืชไร่ คือ ข้าวโพด มีพื้นที่ในการทำการเกษตร 1 - 10 ไร่ และมีค่าใช้จ่ายในการผลิตต่อปี 10,001 - 20,000 บาท กลุ่มตัวอย่างที่ชำระหนี้ได้ตรงตามระยะเวลาที่กำหนด ปลูกพืชไร่ คือ ข้าว มีพื้นที่ในการทำการเกษตร 1 - 10 ไร่ และมีค่าใช้จ่ายในการผลิตต่อปี 10,001 - 20,000 บาท (แสดงดังตารางที่ 2)

ตารางที่ 2

การผลิตในภาคการเกษตร ของกลุ่มตัวอย่างผู้ถือบัตรสินเชื่อเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

การผลิตในภาคการเกษตร	การชำระคืนหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกร			รวม
	กลุ่ม 1 เกินกว่า 3 เดือน	กลุ่ม 2 ไม่เกิน 3 เดือน	กลุ่ม 3 ตรงเวลา	
ประเภทการผลิต	พืชไร่และเลี้ยงสัตว์	พืชไร่	พืชไร่	พืชไร่
ชนิดของพืช/สัตว์	ข้าวโพดและสุกร	ข้าวโพด	ข้าว	ข้าว
พื้นที่ในการทำเกษตร	1 - 10 ไร่	1 - 10 ไร่	1 - 10 ไร่	1 - 10 ไร่
ค่าใช้จ่ายในการผลิต (บาท)	10,001 - 20,000	10,001 - 20,000	10,001 - 20,000	10,001 - 20,000

ที่มา: จากผลการศึกษา

2. สภาพการใช้และการชำระคืนหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรของลูกค้ายานาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2.1 การเป็นหนี้และหนี้ค้างชำระ

จากการศึกษาข้อมูลการเป็นหนี้และหนี้ค้างชำระของลูกค้ายานาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่ถือบัตรสินเชื่อเกษตรกร จำนวน 370 คน ซึ่งได้จำแนกลูกค้าตามประวัติการชำระคืนหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกร 3 กลุ่ม ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ แหล่งเงินกู้ มูลค่าหนี้สินทั้งหมด มูลค่าหนี้ค้างชำระทั้งหมด วงเงินบัตรสินเชื่อเกษตรกร มูลค่าหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกร และมูลค่าหนี้ค้างชำระบัตรสินเชื่อเกษตรกร พบว่า กลุ่มตัวอย่างกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) โดยมีหนี้สินทั้งหมดต่ำกว่า 100,000 บาท หนี้ค้างชำระทั้งหมด ต่ำกว่า 100,000 บาท วงเงินบัตรสินเชื่อเกษตรกรต่ำกว่า 5,000 บาท มีมูลค่าหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรต่ำกว่า 5,000 บาท และไม่มีหนี้ค้างชำระบัตรสินเชื่อเกษตรกร เมื่อพิจารณาตามกลุ่มการชำระคืนหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรแล้วพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ชำระหนี้เกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดมากกว่า 3 เดือน กู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) มีหนี้สินทั้งหมดต่ำกว่า 100,000 บาท หนี้ค้างชำระทั้งหมด ต่ำกว่า 100,000 บาท วงเงินบัตรสินเชื่อเกษตรกรต่ำกว่า 5,000 บาท มีมูลค่าหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรต่ำกว่า 5,000 บาท มีหนี้ค้างชำระบัตรสินเชื่อเกษตรกรต่ำกว่า 5,000 บาท กลุ่มตัวอย่างที่ชำระหนี้เกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดแต่ไม่เกิน 3 เดือน กู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) มีหนี้สินทั้งหมดต่ำกว่า 100,000 บาท หนี้ค้างชำระทั้งหมด ต่ำกว่า 100,000 บาท วงเงินบัตรสินเชื่อเกษตรกรต่ำกว่า 5,000 บาท มีมูลค่าหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรต่ำกว่า 5,000 บาท ไม่มีหนี้ค้างชำระบัตรสินเชื่อเกษตรกร และกลุ่มตัวอย่างที่ชำระหนี้ได้ตรงตามระยะเวลาที่กำหนด กู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) มีหนี้สินทั้งหมดต่ำกว่า 100,000 บาท หนี้ค้างชำระทั้งหมด ต่ำกว่า 100,000 บาท วงเงินบัตรสินเชื่อเกษตรกรต่ำกว่า 5,000 บาท มีมูลค่าหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรต่ำกว่า 5,000 บาท ไม่มีหนี้ค้างชำระบัตรสินเชื่อเกษตรกร (แสดงดังตารางที่ 3)

ตารางที่ 3

การเป็นหนี้และหนี้ค้างชำระ ของกลุ่มตัวอย่างผู้ถือบัตรสินเชื่อเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

การเป็นหนี้และหนี้ค้างชำระ	การชำระคืนหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกร			รวม
	กลุ่ม 1 เกินกว่า 3 เดือน	กลุ่ม 2 ไม่เกิน 3 เดือน	กลุ่ม 3 ตรงเวลา	
แหล่งเงินทุน	ธ.ก.ส.	ธ.ก.ส.	ธ.ก.ส.	ธ.ก.ส.
มูลค่าหนี้สินทั้งหมด (บาท)	ต่ำกว่า 100,000	ต่ำกว่า 100,000	ต่ำกว่า 100,000	ต่ำกว่า 100,000
มูลค่าหนี้ค้างชำระทั้งหมด (บาท)	ต่ำกว่า 100,000	ต่ำกว่า 100,000	ต่ำกว่า 100,000	ต่ำกว่า 100,000
วงเงินบัตรสินเชื่อเกษตรกร (บาท)	ต่ำกว่า 5,000	ต่ำกว่า 5,000	ต่ำกว่า 5,000	ต่ำกว่า 5,000
มูลค่าหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกร (บาท)	ต่ำกว่า 5,000	ต่ำกว่า 5,000	ต่ำกว่า 5,000	ต่ำกว่า 5,000
มูลค่าหนี้ค้างชำระบัตรสินเชื่อเกษตรกร (บาท)	ต่ำกว่า 5,000	ไม่มีหนี้ค้างชำระ	ไม่มีหนี้ค้างชำระ	ไม่มีหนี้ค้างชำระ

ที่มา: จากผลการศึกษา

2.2 การใช้บัตรสินเชื่อเกษตรกร

จากการศึกษาการใช้บัตรสินเชื่อเกษตรกรของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่ถือบัตรสินเชื่อเกษตรกร จำนวน 370 คน ซึ่งได้จำแนกลูกค้าตามประวัติการชำระคืนหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกร 3 กลุ่ม ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ ความถี่ในการใช้บัตรสินเชื่อเกษตรกร สถานที่ใช้บริการซื้อสินค้าผ่านบัตรสินเชื่อเกษตรกร สินค้าที่ซื้อผ่านบัตรสินเชื่อเกษตรกร การชำระเงินหลังจากใช้จ่ายผ่านบัตรสินเชื่อเกษตรกร และจำนวนเงินที่ชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกร พบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้บัตรสินเชื่อ 1 - 2 ครั้ง/เดือน ซื้อสินค้าผ่านบัตรสินเชื่อเกษตรกรที่ร้านจำหน่ายปัจจัยการผลิตที่ขึ้นทะเบียนกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สินค้าที่ซื้อ คือ ปุ๋ย ซึ่งจะชำระภายในระยะเวลาที่กำหนดและชำระทั้งหมด เมื่อพิจารณาตามกลุ่มการชำระคืนหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรแล้วพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ใช้บัตรสินเชื่อ 1 - 2 ครั้ง/เดือน ซื้อสินค้าผ่านบัตรสินเชื่อเกษตรกรที่ร้านจำหน่ายปัจจัยการผลิตที่ขึ้นทะเบียนกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สินค้าที่ซื้อ คือ ปุ๋ย เช่นเดียวกันทั้ง 3 กลุ่ม แต่ต่างกันที่การชำระหนี้ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ชำระหนี้เกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดมากกว่า 3 เดือน จะชำระเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดมากกว่า 3 เดือนและชำระหนี้เพียงบางส่วน กลุ่มตัวอย่างที่ชำระหนี้เกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดแต่ไม่เกิน 3 เดือน จะชำระไม่ได้ตามระยะเวลาที่กำหนดแต่ไม่เกิน 3 เดือนและชำระทั้งหมด และกลุ่มตัวอย่างที่ชำระหนี้ได้ตรงตามระยะเวลาที่กำหนด จะชำระภายในระยะเวลาที่กำหนดหรือชำระภายใน 30 วันและชำระทั้งหมด (แสดงดังตารางที่ 4)

ตารางที่ 4

การใช้บัตรสินเชื่อเกษตรกร ของกลุ่มตัวอย่างผู้ถือบัตรสินเชื่อเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

การใช้บัตรสินเชื่อเกษตรกร	การชำระคืนหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกร			รวม
	กลุ่ม 1 เกินกว่า 3 เดือน	กลุ่ม 2 ไม่เกิน 3 เดือน	กลุ่ม 3 ตรงเวลา	
ความถี่ในการใช้บัตรสินเชื่อเกษตรกร	1 - 2 ครั้ง/เดือน	1 - 2 ครั้ง/เดือน	1 - 2 ครั้ง/เดือน	1 - 2 ครั้ง/เดือน
สถานที่ใช้บริการซื้อสินค้าผ่านบัตรสินเชื่อเกษตรกร	ร้านจำหน่าย ปัจจัยการผลิตที่ ขึ้นทะเบียนกับ ธ.ก.ส.	ร้านจำหน่าย ปัจจัยการผลิตที่ ขึ้นทะเบียนกับ ธ.ก.ส.	ร้านจำหน่าย ปัจจัยการผลิตที่ ขึ้นทะเบียนกับ ธ.ก.ส.	ร้านจำหน่าย ปัจจัยการผลิตที่ ขึ้นทะเบียนกับ ธ.ก.ส.
สินค้าที่ซื้อผ่านบัตรสินเชื่อเกษตรกร	ปุ๋ย	ปุ๋ย	ปุ๋ย	ปุ๋ย
การชำระเงินหลังจากใช้จ่ายผ่านบัตรสินเชื่อเกษตรกร	ชำระเกินที่ กำหนดมากกว่า 3 เดือน	ชำระหนี้เกินกว่า ระยะเวลาที่ กำหนดแต่ไม่เกิน 3 เดือน	ชำระหนี้ได้ตรง ตามระยะเวลาที่ กำหนด	ชำระหนี้ได้ตรง ตามระยะเวลาที่ กำหนด
จำนวนเงินที่ชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกร	ชำระบางส่วน	ชำระทั้งหมด	ชำระทั้งหมด	ชำระทั้งหมด

ที่มา: จากผลการศึกษา

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระคืนหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรของลูกค้านาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระคืนหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกรของลูกค้านาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งได้จำแนกลูกค้าตามประวัติการชำระคืนหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกร 3 กลุ่ม ประกอบด้วย สาเหตุที่ลูกหนี้ไม่สามารถชำระคืนเงินกู้แก่ธนาคาร มี 3 สาเหตุคือ ปัจจัยภายนอก ตัวลูกหนี้ และธนาคาร สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

ปัจจัยที่เกิดจากลูกหนี้ พบว่า ปัจจัยที่เกิดจากลูกหนี้ มีอิทธิพลต่อการชำระหนี้ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยหากเรียงตามลำดับความสำคัญจะพบว่า ปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายในการผลิตสูงมีอิทธิพลต่อการชำระหนี้สูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายในครัวเรือนสูงและปัจจัยด้านรายได้ไม่เพียงพอ ตามลำดับ (แสดงดังตารางที่ 5)

ตารางที่ 5

ปัจจัยที่เกิดจากลูกหนี้ที่มีผลต่อการชำระหนี้บัตรเครดิตเชื่อเกษตรกรของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ถือบัตรเครดิตเชื่อเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ปัจจัยที่เกิดจากลูกหนี้	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
รายได้ไม่เพียงพอที่จะชำระหนี้	3.73	มาก
ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนสูง	3.76	มาก
ค่าใช้จ่ายในการผลิตสูง	3.77	มาก
มีภาระหนี้มากกว่า 1 แห่ง	2.80	ปานกลาง
นำบัตรเครดิตเชื่อเกษตรกรไปถอนเป็นเงินสด	2.53	ปานกลาง
ปัจจัยที่เกิดจากลูกหนี้โดยรวม	3.31	ปานกลาง

ที่มา: จากผลการศึกษา

ปัจจัยที่เกิดจากธนาคาร พบว่า ปัจจัยที่เกิดจากธนาคาร มีอิทธิพลต่อการชำระหนี้ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยหากเรียงตามลำดับความสำคัญ จะพบว่า ปัจจัยเรื่องการกำหนดวงวดชำระไม่สอดคล้องกับที่มาของรายได้ มีอิทธิพลต่อการชำระหนี้สูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยเรื่องอัตราดอกเบี้ยสูงและปัจจัยเรื่องธนาคารมีนโยบายผ่อนปรนในการชำระหนี้ ตามลำดับ (แสดงดังตารางที่ 6)

ตารางที่ 6

ปัจจัยที่เกิดจากธนาคารที่มีผลต่อการชำระหนี้บัตรเครดิตเชื่อเกษตรกรของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ถือบัตรเครดิตเชื่อเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ปัจจัยที่เกิดจากธนาคาร	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
อัตราดอกเบี้ยสูง	2.72	ปานกลาง
การชี้แจงรายละเอียดในการชำระหนี้ของพนักงานธนาคารไม่ชัดเจน	2.64	ปานกลาง
ธนาคารมีนโยบายผ่อนปรนในการชำระหนี้	2.68	ปานกลาง
ไม่มีการติดต่อให้ชำระหนี้จากธนาคาร	2.65	ปานกลาง
วงเงินบัตรเครดิตเชื่อเกษตรกรมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น	2.67	ปานกลาง
การกำหนดวงวดชำระไม่สอดคล้องกับที่มาของรายได้	2.74	ปานกลาง
ปัจจัยที่เกิดจากธนาคารโดยรวม	2.74	ปานกลาง

ที่มา: จากผลการศึกษา

ปัจจัยที่เกิดจากภายนอกธนาคาร (สภาพแวดล้อม) พบว่า ปัจจัยที่เกิดจากธนาคาร มีอิทธิพลต่อการชำระหนี้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยหากเรียงตามลำดับความสำคัญ จะพบว่า ปัจจัยด้านราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำมีอิทธิพลต่อการชำระหนี้สูงสุด รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจตกต่ำ ปัจจัยราคาสินค้าอุปโภค - บริโภคสูงขึ้น และปัจจัยด้านราคาปัจจัยการผลิต ตามลำดับ (แสดงดังตารางที่ 7)

ตารางที่ 7

ปัจจัยที่เกิดจากภายนอกธนาคาร (สภาพแวดล้อม) ที่มีผลต่อการชำระหนี้บัตรเครดิตสินเชื่อเกษตรกรของกลุ่มตัวอย่างผู้ถือบัตรเครดิตสินเชื่อเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ปัจจัยที่เกิดจากภายนอกธนาคาร (สภาพแวดล้อม)	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
สภาพเศรษฐกิจตกต่ำ	3.78	มาก
เกิดภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ฝนแล้ง เป็นต้น	3.34	ปานกลาง
ราคาปัจจัยการผลิตสูงขึ้น	3.73	มาก
ราคาสินค้าอุปโภค-บริโภคสูงขึ้น	3.76	มาก
ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ	3.85	มาก
ปัจจัยที่เกิดจากภายนอกธนาคาร (สภาพแวดล้อม) โดยรวม	3.69	มาก

ที่มา: จากผลการศึกษา

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้บัตรเครดิตสินเชื่อเกษตรกร ตามกลุ่มการชำระหนี้บัตรเครดิตสินเชื่อเกษตรกร สามารถสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่ชำระหนี้เกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดมากกว่า 3 เดือน มีความเห็นต่อปัจจัยที่เกิดจากลูกหนี้มีอิทธิพลต่อการชำระหนี้ที่อยู่ในระดับปานกลาง โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายในการผลิตสูง และปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายในครัวเรือนสูงในระดับมาก ปัจจัยที่เกิดจากธนาคารมีอิทธิพลต่อการชำระหนี้ที่อยู่ในระดับปานกลาง โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านอัตราดอกเบี้ยสูง ปัจจัยด้านการกำหนดงวดชำระไม่สอดคล้องกับที่มาของรายได้และปัจจัยด้านวงเงินบัตรเครดิตสินเชื่อเกษตรกรมากเกินความจำเป็นในระดับปานกลาง ส่วนปัจจัยที่เกิดจากภายนอกธนาคาร (สภาพแวดล้อม) มีอิทธิพลต่อการชำระหนี้ที่อยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจตกต่ำ ปัจจัยด้านการเกิดภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ฝนแล้ง เป็นต้น ปัจจัยด้านราคาปัจจัยการผลิตสูง และปัจจัยด้านราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำในระดับมาก

กลุ่มตัวอย่างที่ชำระหนี้เกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดแต่ไม่เกิน 3 เดือน มีความเห็นต่อปัจจัยที่เกิดจากลูกหนี้มีอิทธิพลต่อการชำระหนี้ที่อยู่ในระดับปานกลาง โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายในการผลิตสูง ปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายในครัวเรือนสูงและรายได้ไม่เพียงพอที่จะชำระหนี้ในระดับมาก ปัจจัยที่เกิดจากธนาคารมีอิทธิพลต่อการชำระหนี้ที่อยู่ในระดับน้อย ส่วนปัจจัยที่เกิดจากภายนอกธนาคาร (สภาพแวดล้อม) มีอิทธิพลต่อการชำระหนี้ที่อยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจตกต่ำ ปัจจัยด้านราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ ปัจจัยด้านราคาสินค้าอุปโภค-บริโภคสูงขึ้น และปัจจัยด้านราคาปัจจัยการผลิตสูงในระดับมาก

กลุ่มตัวอย่างที่ชำระหนี้ได้ตรงตามระยะเวลาที่กำหนด มีความเห็นต่อปัจจัยที่เกิดจากลูกหนี้ มีอิทธิพลต่อการชำระหนี้อยู่ในระดับปานกลาง โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายในการผลิตสูง ปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายในครัวเรือนสูงและรายได้ไม่เพียงพอที่จะชำระหนี้ในระดับมาก ปัจจัยที่เกิดจากธนาคารมีอิทธิพลต่อการชำระหนี้อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัจจัยที่เกิดจากภายนอกธนาคาร (สภาพแวดล้อม) มีอิทธิพลต่อการชำระหนี้อยู่ในระดับมาก (แสดงดังตารางที่ 8)

ตารางที่ 8

ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระคืนหนี้บัตรเครดิตเชิงเกษตรกรของกลุ่มตัวอย่างผู้ถือบัตรเครดิตเชิงเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระคืนหนี้ บัตรเครดิตเชิงเกษตรกร	การชำระคืนหนี้บัตรเครดิตเชิงเกษตรกร			รวม
	กลุ่ม 1 เกินกว่า 3 เดือน	กลุ่ม 2 ไม่เกิน 3 เดือน	กลุ่ม 3 ตรงเวลา	
ปัจจัยที่เกิดจากลูกหนี้	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
ปัจจัยที่เกิดจากธนาคาร	ปานกลาง	น้อย	ปานกลาง	ปานกลาง
ปัจจัยที่เกิดจากภายนอกธนาคาร (สภาพแวดล้อม)	มาก	มาก	มาก	มาก

ที่มา: จากผลการศึกษา

4. ปัญหาและอุปสรรคในการชำระคืนหนี้บัตรเครดิตเชิงเกษตรกรของลูกค้านักธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ซึ่งเป็นตัวแทนในแต่ละกลุ่มตามการชำระเงิน ได้แสดงความคิดเห็นดังนี้

1. กลุ่มที่ชำระหนี้เกินกว่าระยะเวลาที่กำหนด มากกว่า 3 เดือน ซึ่งพบว่าปัญหาและอุปสรรคของลูกค้านักชำระไม่ได้ตรงตามกำหนด ประกอบด้วย

1) ไม่ได้รับใบแจ้งเดือนชำระหนี้ โดยมีข้อเสนอแนะ คือ ให้ธนาคารแจ้งเดือนการชำระหนี้ผ่านทางข้อความ (Message) หรือทางแอปพลิเคชัน (Application) และสามารถชำระเงินผ่านทางเคาน์เตอร์เซอร์วิส และทางแอปพลิเคชัน (Application) ของธนาคารได้

2) ยังไม่เข้าใจในการชำระหนี้บัตรเครดิตเชิงเกษตรกร โดยเกษตรกรเข้าใจว่าเมื่อใช้แล้วไม่ต้องชำระคืนหรือไม่ทราบว่าจะต้องชำระคืน เมื่อไหร่

3) การกำหนดงวดชำระของธนาคารไม่ตรงกับแหล่งที่มาของรายได้ เช่น เกษตรกรที่มีรายได้ช่วงเดือนมิถุนายน จากการทำการเกษตร แต่ธนาคารกำหนดให้ชำระเดือนมีนาคม

4) ปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ ทำให้ประสบกับภาวะขาดทุนจึงไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามระยะเวลาที่กำหนด

2. กลุ่มที่ชำระหนี้เกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดแต่ไม่เกิน 3 เดือน พบว่า ปัญหาและอุปสรรคของลูกค้านักชำระหนี้คือลูกค้านักไม่ได้ใช้บัตรด้วยตนเอง แต่เป็นคนในครอบครัวเป็นผู้นำไปใช้ และยอดที่แจ้งในใบชำระหนี้กับยอดที่

ต้องชำระหนี้ที่แท้จริงไม่ตรงกัน จึงทำให้เกิดความล่าช้าในการชำระหนี้

3. กลุ่มที่สามารถชำระหนี้ได้ตรงตามเวลาที่กำหนด พบว่า ลูกค้ำกลุ่มนี้ไม่มีปัญหาและอุปสรรคในการชำระคืนหนี้บัตรเครดิตเชื่อกะตกร โดยจะใช้บัตรเครดิตเชื่อกะตกรแล้วชำระตามรอบการผลิต ประมาณ 3 เดือน ซึ่งจะชำระก่อนกำหนดชำระที่ธนาคารกำหนดไว้

โดยสรุปพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการชำระคืนหนี้บัตรเครดิตเชื่อกะตกรของลูกค้ำธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดแม่ฮ่องสอน นั้นเกิดจากปัจจัยที่เกิดจากลูกหนี้ คือ การไม่ได้ใช้บัตรเครดิตเชื่อกะตกรด้วยตนเอง ปัจจัยภายในธนาคาร คือ การชี้แจงรายละเอียดในการชำระคืนของธนาคารไม่ชัดเจน ทำให้ลูกค้ำไม่เข้าใจในเงื่อนไขการชำระหนี้ ไม่มีการติดต่อระหว่างธนาคารกับลูกหนี้ ทำให้ลูกค้ำไม่ทราบยอดหนี้ที่จะต้องชำระ เนื่องจากไม่ได้รับใบแจ้งเตือนชำระหนี้ และการกำหนดวงวดชำระของธนาคารไม่ตรงกับแหล่งที่มาของรายได้ ปัจจัยภายนอกธนาคาร (สภาพแวดล้อม) คือ ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระคืนหนี้บัตรเครดิตเชื่อกะตกรของลูกค้ำธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าในกลุ่มตัวอย่าง 370 คน ในกลุ่มตัวอย่างผู้ถือบัตรเครดิตเชื่อกะตกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีความเห็นต่อปัจจัยที่เกิดจากภายนอกธนาคาร (สภาพแวดล้อม) โดยรวมมีผลต่อการชำระคืนหนี้บัตรเครดิตเชื่อกะตกรอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 รองลงมา คือ ปัจจัยที่เกิดจากลูกหนี้โดยรวมมีผลต่อการชำระคืนหนี้บัตรเครดิตเชื่อกะตกรอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 และ ปัจจัยที่เกิดจากธนาคารโดยรวมมีผลต่อการชำระคืนหนี้บัตรเครดิตเชื่อกะตกรอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.74

การศึกษาในครั้งนี้ แยกเป็น 3 กลุ่มตัวอย่าง โดยสามารถสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ชำระหนี้เกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดมากกว่า 3 เดือน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 41 - 50 ปี สถานภาพสมรส การศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 4 คน รายได้ในครัวเรือนต่อปีต่ำกว่า 50,000 บาท ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนต่อปี ต่ำกว่า 30,000 บาท ปลูกพืชไร่และเลี้ยงสัตว์ คือ ข้าวโพดและสุกร มีพื้นที่ในการทำเกษตร 1 - 10 ไร่ มีค่าใช้จ่ายในการผลิตต่อปี 10,001 - 20,000 บาท กู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) มีหนี้สินทั้งหมดต่ำกว่า 100,000 บาท หนี้ค้ำชำระทั้งหมด ต่ำกว่า 100,000 บาท วงเงินบัตรเครดิตเชื่อกะตกรต่ำกว่า 5,000 บาท มีมูลค่าหนี้บัตรเครดิตเชื่อกะตกร ต่ำกว่า 5,000 บาท มีหนี้ค้ำชำระบัตรเครดิตเชื่อกะตกรต่ำกว่า 5,000 บาท ใช้บัตรเครดิตเชื่อกะตกร 1 - 2 ครั้ง/เดือน ซื้อสินค้าผ่านบัตรเครดิตเชื่อกะตกรที่ร้านจำหน่ายปัจจัยการผลิตที่ชั้นทะเบียนกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สินค้าที่ซื้อ คือ ปุ๋ย ซึ่งจะชำระหนี้เกินที่กำหนดมากกว่า 3 เดือนและชำระเงินขั้นต่ำ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการชำระหนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในระดับมากกับปัจจัยที่เกิดจากภายนอกธนาคาร (สภาพแวดล้อม) ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการชำระหนี้ในระดับปานกลางได้แก่ ปัจจัยที่เกิดจากลูกหนี้ และปัจจัยที่เกิดจากธนาคาร ด้านปัญหาและอุปสรรคต่อการชำระหนี้บัตรเครดิตเชื่อกะตกร พบว่ากลุ่มตัวอย่าง มีปัญหาและอุปสรรค คือ ลูกค้ำไม่ได้รับใบแจ้งเตือนการชำระหนี้ ความไม่เข้าใจในการชำระหนี้บัตรเครดิตเชื่อกะตกร การกำหนดวงวดชำระหนี้ และปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ

2. กลุ่มตัวอย่างที่ชำระหนี้เกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดแต่ไม่เกิน 3 เดือน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 41 - 50 ปี สถานภาพสมรส การศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 4 คน รายได้ในครัวเรือนต่อปี 50,001 - 100,000 บาท ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนต่อปี 30,001 - 50,000 บาท ปลูกพืชไร่ คือ ข้าวโพด มีพื้นที่ในการทำเกษตร 1 - 10 ไร่ และมีค่าใช้จ่ายในการผลิตต่อปี 10,001 - 20,000 บาท กู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) หนี้สินทั้งหมดต่ำกว่า 100,000 บาท หนี้ค้างชำระทั้งหมด ต่ำกว่า 100,000 บาท วงเงินบัตรเครดิตเชื่อเกษตรกรต่ำกว่า 5,000 บาท มีมูลค่าหนี้บัตรเครดิต ต่ำกว่า 5,000 บาท ไม่มีหนี้ค้างชำระบัตรเครดิต ใช้บัตรเครดิต 1 - 2 ครั้ง/เดือน ซื้อสินค้าผ่านบัตรเครดิตที่ร้านจำหน่ายปัจจัยการผลิตที่ขึ้นทะเบียนกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สินค้าที่ซื้อ คือ ปุ๋ย ซึ่งจะชำระไม่ได้ภายในระยะเวลาที่กำหนดแต่ไม่เกิน 3 เดือนและชำระเงินทั้งหมด

ด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการชำระหนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในระดับมากกับปัจจัยที่เกิดจากภายนอกธนาคาร (สภาพแวดล้อม) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการชำระหนี้ในระดับปานกลาง คือ ปัจจัยที่เกิดจากลูกหนี้ ส่วนปัจจัยที่เกิดจากธนาคารมีอิทธิพลต่อการชำระหนี้อยู่ในระดับน้อย ด้านปัญหาและอุปสรรคต่อการชำระหนี้บัตรเครดิตเชื่อเกษตรกร พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีปัญหาและอุปสรรคต่อการชำระหนี้บัตรเครดิตเชื่อเกษตรกร คือ ลูกค้าไม่ได้ใช้บัตรเครดิตเชื่อเกษตรกรด้วยตนเอง

3. กลุ่มตัวอย่างที่ชำระหนี้ได้ตรงตามระยะเวลาที่กำหนด

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 41 - 50 ปี มีสถานภาพสมรส การศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 4 คน รายได้ในครัวเรือนต่อปี 50,001 - 100,000 บาท ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนต่อปี ต่ำกว่า 30,000 บาท ปลูกพืชไร่ คือ ข้าว มีพื้นที่ในการทำเกษตร 1 - 10 ไร่ และมีค่าใช้จ่ายในการผลิตต่อปี 10,001 - 20,000 บาท กู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) หนี้สินทั้งหมดต่ำกว่า 100,000 บาท หนี้ค้างชำระทั้งหมด ต่ำกว่า 100,000 บาท วงเงินบัตรเครดิตเชื่อเกษตรกรต่ำกว่า 5,000 บาท มีมูลค่าหนี้บัตรเครดิต ต่ำกว่า 5,000 บาท และไม่มีหนี้ค้างชำระบัตรเครดิต ใช้บัตรเครดิต 1 - 2 ครั้ง/เดือน ซื้อสินค้าผ่านบัตรเครดิตที่ร้านจำหน่ายปัจจัยการผลิตที่ขึ้นทะเบียนกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สินค้าที่ซื้อ คือ ปุ๋ย ซึ่งจะชำระภายในระยะเวลาที่กำหนดและชำระทั้งหมด

ด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการชำระหนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในระดับมากกับปัจจัยที่เกิดจากภายนอกธนาคาร (สภาพแวดล้อม) ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการชำระหนี้ในระดับปานกลาง ได้แก่ ปัจจัยที่เกิดจากลูกหนี้ และปัจจัยที่เกิดจากธนาคาร ซึ่งกลุ่มตัวอย่างนี้ไม่มีปัญหาและอุปสรรคในการชำระหนี้

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ถือบัตรเครดิตเชื่อเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้น้อย นั่นคือ มีรายได้ต่อปีไม่เกิน 100,000 บาท ดังนั้นควรมีการส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกร เช่น วิสาหกิจชุมชน กลุ่มเกษตรกร เป็นต้น เพื่อต่อรองราคาสินค้าเกษตรกับพ่อค้าคนกลาง เพื่อให้ราคาสินค้าเกษตรสูงขึ้น ลดการเกิดปัญหาการขาดผลผลิตตกต่ำ ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

2. จากการศึกษาการเป็นหนี้และหนี้ค้างชำระ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีหนี้ค้างชำระเกิน 3 เดือนจะได้รับวงเงินบัตรเครดิตเชื่อเกษตรกร และมีจำนวนหนี้บัตรเครดิตที่ได้รับอนุมัติ ที่สูง ดังนั้นในการอนุมัติวงเงินบัตรเครดิตเชื่อเกษตรกรของธนาคาร พนักงานควรสอบถามแหล่งที่มาของรายได้ของลูกค้า และกำหนดวงวดการชำระหนี้บัตรเครดิตเชื่อเกษตรกรของลูกค้าให้ตรงกับแหล่งที่มาของรายได้ของลูกค้าและควรมีการทบทวนวงเงินบัตรเครดิตเชื่อเกษตรกรในทุก ๆ ปี

3. จากการศึกษาการใช้บัตรเครดิตเชื่อเกษตรกร พบว่า

3.1 กลุ่มตัวอย่างผู้ถือบัตรเครดิตเชื่อเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ส่วนใหญ่จะใช้บัตรเครดิตเชื่อเกษตรกรในการซื้อ ปุ๋ย และ ยา/สารเคมี ดังนั้น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้เกษตรกรลดการใช้สารเคมีในการผลิต เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต

3.2 ในการชำระหนี้บัตรเครดิตเชื่อเกษตรกร หากลูกค้าชำระเงินขั้นต่ำจะมีแนวโน้มในการค้างชำระสูง ดังนั้นธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ควรมีมาตรการช่วยเหลือลูกค้าเพื่อไม่ให้เกิดหนี้ค้างชำระ

4. จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้บัตรเครดิตเชื่อเกษตรกร พบว่า

4.1 ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และค่าใช้จ่ายในการผลิต เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการชำระหนี้ในระดับที่มากที่สุด ดังนั้น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ควรมีการส่งเสริมการให้ความรู้ทางการเงิน เพื่อให้ลูกค้าได้มีความรู้เกี่ยวกับการใช้เงินและการเก็บออมเงินให้มากขึ้น เพื่อลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นออกไป

4.2 ปัจจัยที่เกิดจากภายนอกธนาคาร (สภาพแวดล้อม) เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้บัตรเครดิตเชื่อเกษตรกรในระดับมากที่สุด ดังนั้น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ควรมีมาตรการช่วยเหลือเกษตรกร หากเกษตรกรเกิดปัญหาราคาสินค้าผลผลิตตกต่ำ หรือปัญหาที่เกิดจากภัยธรรมชาติ เช่น การพื้หน้ การลดอัตราดอกเบี้ยให้แก่เกษตรกร และการแนะนำให้ทำประกันภัยพืชผลทางการเกษตร เป็นต้น

5. จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการชำระหนี้บัตรเครดิตเชื่อเกษตรกร พบว่า

5.1 ลูกค้าไม่ได้รับใบแจ้งเดือนชำระหนี้ ดังนั้น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ควรเพิ่มรูปแบบการแจ้งเดือนชำระหนี้ผ่านทางข้อความ (SMS) หรือทางแอปพลิเคชัน (Application) เพื่อให้ลูกค้าสามารถทราบยอดเงินที่จะต้องชำระหนี้ได้ หากลูกค้าไม่ได้รับใบแจ้งหนี้โดยไม่ต้องไปทำการของธนาคาร

5.2 การชำระหนี้บัตรเครดิตเชื่อเกษตรกรสามารถชำระได้ที่ธนาคารเท่านั้น ดังนั้น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ควรเพิ่มช่องทางการชำระเงินให้มากยิ่งขึ้น เช่น ตู้เอทีเอ็ม (ATM) เคาน์เตอร์เซอร์วิส (Counter Service) และ แอปพลิเคชัน (Application) ของธนาคารได้

5.3 ลูกค้ายังไม่เข้าใจเงื่อนไขในการชำระหนี้บัตรเครดิตเชื่อเกษตรกร ดังนั้น พนักงานควรอธิบายเงื่อนไขการใช้งานบัตรและรายละเอียดเกี่ยวกับการชำระหนี้ให้ลูกค้าอย่างละเอียด เพื่อลดปัญหาการใช้บัตรเครดิตเชื่อเกษตรกรผิดเงื่อนไข และมีความเข้าใจในการชำระหนี้

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างโดยแยกเป็นรายอำเภอ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้บัตรเครดิตเชื่อเกษตรกรในพื้นที่ที่ต่างกัน ซึ่งอาจพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการชำระหนี้บัตรเครดิตเชื่อเกษตรกรอาจมีความแตกต่างกัน

2. จากการศึกษาในครั้งนี้ มีกลุ่มตัวอย่างที่ชำระหนี้ได้ตรงตามระยะเวลาที่กำหนดมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ชำระหนี้เกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดแต่ไม่เกิน 3 เดือนและกลุ่มตัวอย่างที่ชำระหนี้เกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดมากกว่า 3 เดือน ในสัดส่วนที่มาก การวิจัยครั้งต่อไปจึงควรแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างที่สามารถชำระหนี้ได้ตรงตามระยะเวลาที่กำหนดและกลุ่มตัวอย่างที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้ตรงตามระยะเวลาที่กำหนด ในจำนวนสัดส่วนที่เท่ากันแล้วเปรียบเทียบผลการศึกษาระหว่าง 2 กลุ่ม เพื่อผลการศึกษาที่ได้ไม่น่ามีเอียงไปกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

เอกสารอ้างอิง

- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. (2561ก). **โครงการบัตรสินเชื่อเกษตรกร**. สืบค้น 1 เมษายน 2561, จาก <https://www.baac.or.th/creditcard/info1.html>
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. (2561ข). **ประวัติธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร**. สืบค้น 1 เมษายน 2561, จาก http://www.baac.or.th/content-about.php?content_group_sub=0001
- ธานีรินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS** (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2560). **ภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตร**. สืบค้น 1 เมษายน 2561, จาก <http://www.oae.go.th/assets/portals/1/files/socio/socio-04SEP2018.pdf>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). **สำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2560**. สืบค้น 3 เมษายน 2561, จาก <http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/สำรวจ/ด้านสังคม/รายได้รายจ่ายครัวเรือน/ภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน.aspx>